
Надія КОТ
(Бердянськ, Україна)

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ У ПОЗАНАВЧАЛЬНІЙ РОБОТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

У Законі України «Про вищу освіту» зазначається, що одним з основних завдань закладу вищої освіти є «формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, уміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах» [1, с. 26].

Входячи з цього, можна зазначити, що однією з найважливіших компетентностей майбутнього фахівця української системи освіти є громадянська позиція, яка ґрунтується на ідеях гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, готовності до змін. Формування цієї компетентності є одним з напрямів, які реалізуються системою освіти загалом, випусковими кафедрами зокрема.

Викладачі кафедри дошкільної освіти Бердянського державного педагогічного університету (БДПУ) чітко усвідомлюють, що її випускники повинні стати рушійною силою розвитку не тільки системи дошкільної освіти, а й всіх сфер соціального, культурного та економічного життя країни. Тому кафедра бере на себе відповідальність за підготовку фахівців, які не тільки володітимуть необхідними професійними знаннями, але й зможуть виступити лідерами у поствоєнній відбудові освітнього процесу в освітніх закладах різного типу Північного Приазов'я, матимуть сфор-

мовані такі ціннісні орієнтації, як стійка громадянська позиція, налаштованість на професійний розвиток, на розвиток системи дошкільної освіти в країні.

За період з лютого 2022 р. освітній процес на кафедрі був повністю адаптований до умов воєнного часу, зокрема переглянуті пріоритети підготовки майбутніх фахівців: не лише передача академічних знань, а й формування моральних цінностей, патріотизму, ініціативності, здатності до роботи в команді, згуртованості, розумінні спільних цілей та вмінні об'єднувати навколо себе однодумців для досягнення вагомих результатів в майбутньому.

Більшість цих завдань розв'язується не тільки в освітньому процесі, а й у позанавчальній діяльності викладачів кафедри. Основними принципами, на яких будується позанавчальна робота, стали: надання переваги заходам патріотичного, історичного, культурного спрямування; залучення здобувачів до волонтерської діяльності, поєднання виховної роботи з майбутньою професією; надання можливості для психологічного розвантаження та відпочинку; згуртування викладачів та студентів на основі єдиної мети – громадянське та професійне зростання заради перемоги та відбудови нашого регіону і всієї країни. Ці принципи відображають пріоритети, визначені в Стратегії розвитку Бердянського державного педагогічного університету (2022–2025 рр.): «плекання загальнолюдських, крос-культурних, професійних цінностей та просування національно-патріотичних ідей спільнотою однодумців, які навчають і навчаються разом» [4, с. 1].

Ще в період відносної стабілізації освітнього процесу після переміщення БДПУ до м. Запоріжжя (травень 2022 року) прийшло розуміння, що частина наших здобувачів відчувають себе «поза факультетом», тому проблему їх згуртування необхідно розв'язувати негайно, адже дві третини з них перемістилися на підконтрольну Україні територію та за кордон, а третина залишилися на тимчасово окупованій території. Треба зазначити, що були, на жаль, зафіксовані поодинокі випадки переходу наших студентів у російські виші. Але переважна більшість з них залишилися вірними Україні і університету. Цей факт теж стимулював нас до пошуку нових форм виховної роботи, які би відпові-

дали стратегії розвитку університету в період воєнного стану в країні. Ініціювали їх як викладачі, так і студенти. Яскравим прикладом цього є створення восени 2022 р. першокурсницями спеціальності дозвілєвого клубу «GAMING CLUB ФДССО», який успішно діє вже два роки.

Охарактеризуємо форми позанавчальної роботи, які активно впроваджуються в освітній процес кураторами дошкільних груп – викладачами кафедри дошкільної освіти – в умовах війни. Про яку із них не йшлося б, ми планували і проводили її так, щоб вона насамперед впливала на емоції здобувачів. Причому вони не обов'язково були позитивними (наприклад, зачитування листів від бійців запорізького напрямку з подякою за подарунки), а й викликали обурення, ненависть до ворога, бажання наблизити перемогу (перегляд документальних фільмів – «20 днів у Маріуполі», «Крути 1918», «Кіборги» тощо). Ще В. Сухомлинський писав, що патріотизм – це осягнення святині – Батьківщини – не тільки розумом, а й передусім серцем...

«Осягнути серцем» – це гасло, яке об'єднує всі заходи патріотичного спрямування: волонтерську ініціативу «Марафон вдячності ЗСУ»; свято Вишиванки; акцію «Здай в макулатуру російську літературу!»; фото-челенджі: «Одягни вишиванку» – до Дня державності України, «Наш колір синьо-жовтий» – до Дня прапора України, «Запали свічку пам'яті» – до Дня вшанування жертв голодомору; підготовку відеороликів до річниці початку війни, до Дня міста, до Дня захисту дітей тощо. Так, у рамках марафону вдячності ЗСУ оголошуються збори коштів на придбання зброї, відправляються привітальні листи близьким і друзям, які зараз боронять країну, записуються відеоролики зі словами вдячності бійцям різних підрозділів, з якими підтримується постійний волонтерський зв'язок, готуються окопні свічки, проводиться донорська акція «Допомога, яка тече по судинах».

Участь у даних заходах не тільки свідчить про патріотичні позиції наших здобувачів, але й вимагає певної сміливості, адже фото з прапорами і в вишиванках присилаються і з тимчасово окупованих територій, що є свідченням незламної віри молоді в перемогу України.

Вдалою спробою відновлення історичної пам'яті, відродження нашої автентичності є участь здобувачів спеціальності у загальноуніверситетських заходах: у роботі університетського лекторію (створення якого ініціювала кафедра), де провідними науковцями університету читаються лекції історико-культурного спрямування: «Українська культура 20-х років: між українізацією та більшовизацією», «Як утворюються держави та занепадають імперії», «Мова – це щит нації», «Українські агенти 007: секретні служби під час національно-визвольних змагань ХХ століття». «Кримські татари та історія їх боротьби», «Українська міфологія та демонологія» та ін.); у мистецьких заходах: «Великодня толока», «Різдвяна толока» (здобувачі спеціальності разом з викладачами проводять майстер-класи для всього університету «Українська писанка», «Витинанки»; онлайн-ігри для молодших школярів Бердянська: «Ялинонько, сяй», «Merry Christmas»).

Ми намагаємося залучити здобувачів до пропагування української культури на міжнародному рівні. Так, відеоролик, підготовлений студенткою 101ДО групи за твором Т. Шевченка «Хустина» відзначено дипломом 1 ступеня на міжнародному конкурсі читців «Натхнення» у Чехії, а роботи учасників кафедрального куртка «Українська писанка» дипломом 1 ступеня на конкурсі «Весняні фарби» у Литві.

Не менше уваги приділяється й професійному становленню майбутніх вихователів. Саме позанавчальні заходи створюють широкі можливості для формування soft skills здобувачів і передовсім формування професійної комунікації. Одним з них є «Тиждень дошкілля», присвячений професійному святу всіх працівників дошкільної ланки. Це і зустрічі з вихователями – випускниками факультету, і круглі столи з обговоренням проблем навчання і виховання дошкільників, і підготовка само презентацій «Я – майбутній вихователь», і ознайомлення з новинками спеціальної літератури та ін.

Оскільки наш університет переважно працює в онлайн-форматі, то студенти, які вчаться віддалено, на таких заходах мають змогу спілкуватися, обмінюватися думками, що в подальшому допоможе досягти успіху у професійній взаємодії, зробить ко-

мунікацію з колегами комфортною та продуктивною, дозволить уникнути зайвого стресу та напруги, пов'язаних зі спілкуванням.

На професійне становлення та розширення кругозору здобувачів працює також постійна рубрика в студентському Instagram: «Поповни книжкову полицю», де викладачі і студенти анонсують професійну та художню літературу, обмінюються електронними книжками.

Досвід роботи кафедри дошкільної освіти БДПУ під час воєнного стану з особистісного і професійного становлення майбутнього фахівця дошкільної ланки освіти України переконливо доводить, що заклад вищої освіти, зокрема випускова кафедра, є осередком, де відбувається не тільки професійне зростання, формується відчуття приналежності до спільноти дошкілля, а й виховуються особистісні якості «українця-переможця» у війні, яку розв'язала РФ проти України: відданість країні, моральна стійкість, шанування історико-культурних надбань українського народу, активна громадянська позиція.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України Про вищу освіту. Редакція від 27.12.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Кот Н., Литвиченко Д. Формування soft skills студентів педагогічних спеціальностей у позанавчальній роботі в умовах війни. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Бердянськ: БДПУ, 2022. С. 231–237.
3. Лиман І., Петрик К. (2023). Традиції та новації: міжнародний і європейський досвід освітньої діяльності Бердянського державного педагогічного університету в умовах релокації. *Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій*. Київ : APREI, 2023. Вип. VIII. С. 46–56.
4. Стратегія розвитку Бердянського державного педагогічного університету (2022–2025 pp.) URL : https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/Stratehiiia_BDPU.pdf